

o notă, și încă vreo câteva note, le aranjezi într-o ordine anumită și iese ritmul cutare sau ritmul cutare. Simplu, dovadă că e simplu, iată, puteți face și voi muzică. Iar spectatorii, hipnotizați parcă, încep să *facă* muzică. Abia cînd se conving că nimic nu e mai simplu decît muzica, abia atunci descoperă supranaturalul ei, extraordinarul ei, geniul ei... Și, ca Socrate, marele vrăjitor îți demonstrează că tot ceea ce e simplu e complicat, iar tot ceea ce e complicat e simplu, într-o desăvîrșită dialectică a spiritului, într-o perpetuă și amețitoare suire către esențele artei, astfel că rezultatul nu este doar satisfacția de a înțelege muzica, ci și satisfacția de a te confunda cu ea. Cînd vedem fețele micilor spectatori ai lui Leonard Bernstein (care nu sînt întotdeauna chiar atît de mici...), cînd le surprindem privirile înobilate de distincția artei, cînd ne surprindem pe noi înșine cotropiți de farmecul dezvăluirilor produse de muzică și de cuvînt, căpătăm senzația că abia acum descoperim ceea ce credeam a ști de multă vreme: senzația pe care am avut-o vîzînd luna călcată de primii pași omenești, luna pe care o știam mică, palidă, capricioasă și cam sentimentală...

Mă gîndesc că aceste concerte ar trebui reluate la nesfîrșit, ca o permanență a televiziunii, în așa fel încît cel mai îndrîjit afon să știe ce este un *interval* sau un *allegro*, nu numai să știe dar să și *sîntă*. toată lumea să fi auzit de Beethoven și de Wagner, să fi auzit Beethoven și Wagner și, firește, toată lumea să-l fi auzit și văzut pe Leonard Bernstein, magician al baghetelor și al cuvîntului.

- Un magician al baghetei
- Palatele și fîntînile Romei
- Minori în derivă

S-a spus (și s-a scris) despre Leonard Bernstein — individul acela monstruos de simpatic și de cuceritor, care adună la un concert-lecție mai multă lume decît un meci de fotbal de prima mîină — că este un mare muzician și un mare pedagog. Dar mari muzicieni și mari pedagogi am mai văzut noi. Cu Leonard Bernstein este altceva, ceva care iese în afara categoriilor exacte și stabile, ceva care trece dincolo de marginile profesiei sau ale măiestriei. Omul acesta grav și glumeț, melancolic și spiritual, abstras și comunicativ, capabil să transforme cea mai banală propozițiune școlară („gama este...”, „intervalul este...”, „scherzo-ul este...”) în melodie, melodia în plăcere și plăcerea în triumf, omul acesta are ceva în plus, ceva pe care, dacă n-am fi materialişti hotărîți, l-am numi vrăjitorie. Un vrăjitor care oficiază ritul și care nu încetează să ne persuadeze că ritul nu are nimic supranatural, nimic supraomnesc, nimic extraordinar — totul fiind, ca în matematică, alternare și combinație de unități, sau, ca în geometric, organizare de linii, suprafețe și volume. Nimic mai simplu decît muzica, spune Bernstein, ici o notă, și încă

Altă suită care ar trebui să se transforme într-o permanență: *Itinerarul european* al lui Dan Hăulică și Dan Er. Grigorescu. În alt plan, tot o descoperire a ceea ce mulți dintre noi credeam a ști. Căci unii au văzut (pe viu, cum se spune, sau în albume, în cărți, în ilustrate, la cinema) palatele și fîntînile din Roma și socoteau a le cunoaște atît de bine încît se simțeau în stare să le descrie și altora. Ei bine, comentariile lui Dan Hăulică — tratate și poeme în același timp — și imaginile lui Dan Er. Grigorescu — fotografie și pictură și modelaj — au pus sub semnul întrebării precizia și amploarea cunoștințelor noastre și, îndeosebi, adîncimea lor. Vedem încă o dată piața Navona, piața Venezia, piața Spaniei, și columna lui Traian, și catedrala San Pietro, și Coliseul, și statuile, și scările, și coloanele, și frontoanele, și obeliscurile, și ne dăm seama că de fiecare dată ne scăpase ceva, un detaliu

important, un unghi formidabil, o umbră, o lumină, o situație în spațiu, o situație în timp, și umplem cu bucurie, fără nici o stânghereală, petele albe ale memoriei noastre. Niciodată, în cursul acestor evocări, n-am avut sentimentul că autorii ne-ar spune: iată cât de naivi și de ignoranți sînteți, iată cîte lucruri pe care nu le știați există, iată cîte lucruri n-ați observat în superficialitatea și deșertăciunea voastră! Dimpotrivă, cuvîntul ușor prețios (de fapt, elegant și distilat) al criticului Dan Hăulică și imaginea insistentă și grațioasă a lui Dan Er. Grigorescu vor să spună: iată ce lucruri minunate ați văzut, iată frumusețile cu care v-ați umplut sufletul, mai priviți-le o dată și așezați-le bine în amintire!

Mă văd nevoit să repet: și aceste imagini ale marilor fapte artistice trebuie să fie cunoscute pînă și de cel mai înrăit adorator al gazelor de eșapament sau al sticlei de țuț.

Cele două emisiuni ale televiziunii confirmă cu putere că arta nu e divertisment sau diversivne, ci condiție a existenței umane.

De la artă la viață... Televiziunea și-a extins programul, ne stă la dispoziție de dimineața pînă noaptea tîrziu. Dar anchetele sociale, pe care mă încapăținez să le consider moladități dintre cele mai interesante și mai specifice de contact al televiziunii cu viața, nu s-au înmulțit. Păcat! În schimb, acelea care sînt au devenit mai interesante, mai profesionale, mai profunde. Mi-a atras atenția în mod deosebit o anchetă a lui Mihai Stoian, cu o temă pe care acest publicist o stăpînește ca nimeni altul: *Minori*

in derivă. Cine a citit reportajele și cărțile lui Mihai Stoian știe cît de obsedat este scriitorul de problema deformărilor educaționale, de consecințele și cauzele unor infirmități morale și psihologice ale copiilor și adolescenților cărora li s-a refuzat atenția, dragostea și autoritatea familiei. Mihai Stoian nu este ceea ce s-ar numi un reporter, ci un *anchetator*, termen și funcție aparent exterioare actului creației. El nu vrea să constate, el vrea să stabilească adevărul, să meargă la ceea ce reprezintă cauzalitate și determinism în educație, să descopere cu exactitate locul de unde a început procesul de putrefacție, să-l arate celor interesați și celor virtual interesați. Așa procedează și în ancheta T.V. Îi descoase pe minori, îi descoase pe părinți, îi descoase pe profesori, nu iartă nimic, nu se mulțumește cu nici un răspuns evaziv, nu acceptă nici un clișeu, nu abandonează lupta pînă cînd nu are în mînă trofeul adevărului, sicie oamenii fără să-i supere, insistă fără să irite, ajută fără să umilească, cu abilitate de duhovnic și precizie de chirurg. Băiatul interviuat declară că întrebarea i se pare *dificilă*, „nu știu cum să spun“, se jencează, căci a făcut niște lucruri pe care acum îi este rușine să le numească, ele fac parte din trecutul lui — dar reporterul știe să-l aducă la mărturisire neofensîndu-l, neviolîndu-i sensibilitatea. Părinții, la rîndul lor, par să aibă dreptate, fiecare în felul său. Reporterul-anchetator nu le refuză argumentele, nu le ironizează scuzele, ci le arată, pas cu pas, cuvînt cu cuvînt, insuficiența gesturilor și amorțirea răspunderilor, le așază în față o realitate pe care ei se eschivau s-o privească ori s-o recunoască. Și așa, din detalii aparent ne semnificative, din cuvinte aparent banale, din imagini aparent neutre se alcătuiește imaginea unui destin omenesc. Dar aceasta nu are chiar nimic comun cu arta?

D. Solomon

